

ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ЖУРНАЛІСТА Л.А. НЕСТУЛІ

У статті визначені складові професійної майстерності журналіста, представлена модель професійної майстерності журналіста та розкрито її ефективність у діяльності провідного журналіста Полтавщини Людмили Анатоліївни Нестулі.

***Ключові слова:** професійна майстерність журналіста, модель професійної майстерності журналіста, якості журналіста.*

Постановка проблеми. Професійна діяльність формується в процесі суспільного поділу праці на базі аматорської, проте не поглинає її – вони в наш час існують паралельно. Ставши для людини основним родом занять, професійна діяльність набуває нових рис. Вона протікає у вигляді виконання відповідних посадових обов'язків у рамках співробітництва з іншими її учасниками, пов'язана з відповідальністю за результат, вимагає спеціальної підготовки, словом, перетворюється на професію. Таким чином, професія завжди молодша діяльності, з якою вона створена.

Журналіст – це визначна людина в суспільстві. Бути у вирі життя, включатися в хвилюючі події, зібрати всю необхідну інформацію про хід процесів і задіяних у них людей, ретельно осмислити і проаналізувати ситуацію і знайти такі форми сповіщення для суспільства, які б зачепили душу і серце – це лише невелика частина палітри художнього патріотичного мистецтва журналістської роботи.

Аналіз публікацій і досліджень. До розгляду проблем професійної майстерності журналіста, його становлення неодноразово звертались М. Яцимірська, В. Владимиров, Т. Ємельянова, В.Здоровега, О. Бочковський, С. Сірополко. Питаннями професійних якостей журналіста займалися Г. Мельник, Л. Світич, А. Ширяєва, А. Зварищев, В. Рубан. Освіченість та компетентність журналіста у своїх працях розкривали А.Москаленко, В.Мойсеев, В. Кибальчич, О. Бочковський, С. Сірополко, Й. Лось, М. Яцимірська, Є. Прохоров, В. Фатиміна, І. Михайлин, А. Зварищев.

Формулювання цілей статті. Мета дослідження – визначити складові професійної майстерності журналіста та розкрити їх ефективність у діяльності провідного журналіста Полтавщини Людмили Анатоліївни Нестуді.

Виклад основного матеріалу. У журналістських колах встановився професійно-моральний клімат, що стимулює шанобливе ставлення членів редакційних колективів до професійних стандартів поведінки. Систему вимог до журналіста деякі дослідники розглядають як тривимірну піраміду. На верхньому поверсі розміщуються такі категорії, як професійний обов'язок, обов'язок, відповідальність, совість, честь, гідність. Другий рівень складають етичні принципи, в яких відображені вже більш конкретні вимоги до поведінки журналіста. До групи регуляторів третього рівня відносяться заборони або спонукання, що регламентують всі аспекти поведінки журналіста в конкретних виробничих ситуаціях, – власне професійно-етичні норми [5].

У своїй діяльності журналіст органічно поєднує творчі та організаційні функції. Він не тільки визначає тему свого виступу та його мету, але і проводить збір первинного матеріалу (що, як правило, пов'язане з великими організаційними зусиллями), його обробку, а потім слідують етапи створення матеріалу, його редагування і публікації. Підсумком діяльності журналіста є оцінка його виступу. Специфіка праці журналіста полягає у тому, що вона носить публічний характер. Здавалося б, оцінка матеріалу читачем, глядачем повинна мати для журналіста універсальне значення. Однак, соціологічний аналіз показує, що це не зовсім так. Наприклад, коли під час одного з опитувань журналістам задали питання: «З чим Ви перш за все пов'язуєте успіх свого матеріалу?», виявилось, що тільки 60% пов'язують його з відгуком читачів на виступ. Разом з тим, 42% опитаних надають велике значення неформальному схваленню свого матеріалу колегами [3].

Журналісти, що мають набір психофізіологічних характеристик (уміння миттєво орієнтуватися в навколишніх умовах; азарт пошуку; прагнення ризику і т. д. і т.ін.), виявляють себе одразу: вже під час першого, максимум другого практичного заняття.

Журналісти (журналіст – це стан душі, й тому не можна говорити «майбутні репортери» чи «колишній репортер») одразу інстинктивно обирають у ставленні одне до одного і до викладача (редактора) своєрідну стилістику спілкування, що її можна охарактеризувати як приязно-довірливу [4].

Світовому журналістському співтовариству притаманна ще одна досить яскраво виражена тенденція. Для тих журналістів, рівень професійно-моральної зрілості яких досягає найвищої позначки, проходження професійним стандартам стає самоцінним. Професійно-моральні мотиви у них починають домінувати в структурі мотивації діяльності.

Умовою успішного збору інформації є здатність відчувати настрій співрозмовника і швидко реагувати на зміни в ньому, уміння наполегливо і в той же час тактовно розвивати ледь помітну тему розмови, направити його в потрібне русло. Часто буває бажано почати з абстрактних фраз, жарту, дружніх реплік, переключити увагу на інші об'єкти, викликати азарт, нарешті, дати виговоритися співрозмовнику.

Журналістові необхідно бути тактовним, добре «підкованим» у законодавстві, стійким до стресу, мати хорошу дикцію і грамотну мову, а також уміти слухати і чути.

Провідні якості журналіста – це комунікабельність, інтелект, спостережливість, ерудиція, грамотність, наполегливість, оперативність, порядність, широкий кругозір, хороша пам'ять, допитливість, професійна етика та легке опанування новими навичками та знаннями.

Важливим є професійний обов'язок журналіста, вироблене співтовариством журналістів уявлення про зобов'язання перед суспільством, які журналісти сумлінно беруть на себе, виходячи з місця та ролі своєї професії в житті.

Зміст професійного обов'язку сучасного журналіста описано в «Міжнародних принципах журналістської етики», прийнятих на IV консультаційній зустрічі міжнародних і регіональних журналістських організацій, що проходила в 1984 році в Парижі і в Празі. Цей документ говорить: «Найперше завдання журналіста – гарантувати людям отримання правдивої та достовірної інформації за допомогою чесно-го відображення об'єктивної реальності». Саме в такій гарантії укладена серцевина загальної формули професійного обов'язку [2. с. 108].

Основу змісту категорії «професійна відповідальність» складає реально існуюча залежність між результатом професійної діяльності і тими наслідками, які він може мати для суспільства, для конкретних людей.

Будь-яка професійна діяльність, якщо вона має творчий характер, тією чи іншою мірою приречена на непередбачуваність наслідків від її результату. І кінцева мета, і поетапно проміжні завдання в процесі такої діяльності змістовно формуються в умовах невизначеності. Ось чому, при всій зацікавленості суб'єкта діяльності в досягненні успіху, рішення про дії він неминуче приймає з урахуванням ймовірності їх альтернативного результату. І такий тип прийняття рішень може бути визначений як ризик [1. с. 36].

Професійну відповідальність треба не тільки виховувати в собі, але і вчитися їй. Бути професійно відповідальним - значить гарантувати суспільству якісне виконання свого професійного обов'язку і вміти знаходити можливості для цього за будь-яких обставин.

Ще один гарант якісного виконання обов'язку – професійна совість. Ця категорія позначає представлення професійної свідомості, в яких зберігається колективна пам'ять професійної спільності про емоційні стани, пережиті людиною в ході роботи, що утворили тим самим внутрішнє середовище процесу діяльності.

Професійна журналістська совість – «підбурювач» до оптимальному вирішенню проблемних ситуацій. До одних кроків вона підштовхує, іншим перешкоджає. Звичайно, за умови, що професійна совість у журналіста є.

Категорії «професійна гідність» і «професійна честь» теж відображають домінуючу низку подань професійної моральної свідомості, що визначає основу професійної позиції фахівця.

Категорія «професійна честь» витікає зі реально діючої залежності між моральним рівнем тієї або іншої професійної спільності і ставленням суспільства до цієї професії. Коли кажуть: «справа честі лікаря – ...», «справа честі педагога – ...», «справа честі вченого – ...» і т.п., мають на увазі необхідність поставити акцент на відповідності професії загальному моральному закону якості виконання професійного обов'язку. Про фахівця, який високо несе свою професійну честь, незмінно складається стійка схвальна громадська думка. Найчастіше вона набуває форми репутації – спонтанно визначеної і широко розповсюдженої високої оцінки його професійно-морального обличчя. Справа честі журналіста – так виконати свої професійні обов'язки, щоб масові інформаційні потоки суспільства не засмічувалися «шумами», псевдоцінностей і могли служити надійним інструментом, що допомагає людству зберігати стійкість у часі і просторі [5, с. 74-78].

Вимоги етики знаходять втілення і стають правилами в тих ситуаціях, які регулярно виникають у відносинах між журналістом та аудиторією, журналістом і джерелом інформації, журналістом та персонажем твору, журналістом і автором, журналістом і редактором, журналістом і колективом редакції, журналістом і його колегами по роботі, журналістом і владою.

На основі проаналізованих якостей особистості журналіста-професіонала нами була розроблена модель професійної майстерності журналіста

Професійна майстерність журналіста

Мал. 1. Модель професійної майстерності журналіста

Дослідження підтвердило, що професія журналіста вимагає, окрім вміння знаходити загальне на підставі часткового, гарної оперативної пам'яті та уваги, комунікабельності, багатства емоційного світу, ряду інших особистісних якостей. Цей висновок поглиблюють результати опитування працівників редакцій районних газет, які перш за все цінують у своїх колегах принциповість, правдивість, об'єктивність, потім творчі здібності, а вже потім оперативність, ініціативність.

Результати дослідження. Складова журналістської майстерності Л. Нестулі – визначення феномену цікавого. Вона сама є непересічною особистістю, їй цікаве відтворюване життя. І таке вроджене відчуття є органічною частиною журналістського обдарування Людмили Анатоліївни Нестулі.

Л. Нестулі притаманний особливий хист – мислити теоретично, науково, бачити перспективи своїх пізнавальних пошуків, відчувати важливість поставлених проблем.

Концепція журналістської креативності Л. Нестулі охоплює всі складові творчого процесу: задум, тема, ідея передачі, феномен цікавого, жанрова різноманітність матеріалів, поняття професійної майстерності, творче обдарування, історико-літературна робота над передачею.

Людмила Нестуля володіє професійною майстерністю, компетентністю, яка дається наполегливою працею, тісною взаємодією з життям, умінням спиратися на допомогу обізнаних людей – майстрів своєї справи.

Людмила Анатоліївна постійно знаходиться у творчому пошуку, органічно поєднує майстерність із пристрасним, цілеспрямованим пізнанням сучасності. Її професіоналізм виявляється в умінні знайти щось нове і цікаве, розповісти про загальновідоме явище у новому незвичному ракурсі.

Людмила Анатоліївна – справжній журналіст, соціально активна особистість, знає точно, конкретно, глибоко настрої та прагнення телеглядачів. Бо саме телеглядач є головною дійовою особою в творчості журналіста.

Л.А. Нестулі притаманні багато якостей – це ерудиція, професійні знання з різних сфер життя і водночас глибока спеціалізація з конкретної теми; вміння бачити значно далі за інших; уміло прогнозувати події; знати більше за інших; мати хист переконувати; бути чуйною, тактовною, терплячою; тонко відчувати душевний стан людини, про яку пише; усвідомлювати свою відповідальність перед глядачем.

Л. Нестуля вважає основною функцією журналіста – формування громадської думки. А для цього, як вона зазначає, потрібні аналіз і синтез, систематизація і зіставлення, глибоко усвідомлений вплив на свідомість і почуття.

Кожна передача журналіста повинна стати подією в житті суспільства, бентежити думку, почуття, стати предметом обговорення. Таким журналістом «від Бога» є Людмила Анатоліївна Нестуля, яка веде на телестудії «Лтава» цикл передач «Вектори духовності».

Одна з таких передач про взаємовідносини чоловіка і жінки в суспільстві, феміністичний рух, гендерні питання та ставлення церкви до цих проблем стала темою розмови, до якої були запрошені доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогічної майстерності та менеджменту Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка М.В. Гриньова та священник Стефан Водяник.

Майстерність журналіста Людмили Нестулі виявилась у тому, щоб визначити больові точки для дискусії, а потім провести розкриття теми через рифи хвилюючих проблем і обов'язково прийти до висновку, який є актуальним і цінним для суспільства. Журналіст Л.А. Нестуля визначила такі больові точки:

- патріархальний погляд на жінку;
- жінка в сучасному суспільстві;
- ожіночнення педагогіки;
- жінка в майбутньому, з точки зору саморегуляції.

Були визначені питання, які функціонують у сучасному суспільстві, наприклад, думка про те, що «жінка – не людина», тобто керуючі функції в суспільстві може виконувати лише чоловік. Ведуча Людмила Нестуля вміло зорієнтувала учасників на включення до дискусії. Священник Стефан Водяник вважав, що з точки зору того, які навантаження несе на собі сучасна жінка, в цьому виразі є сенс.

Професор Марина Гриньова розглянула це питання з наукової точки зору. Існує межа жіночої витривалості. Перш за все – це перевантаження регуляторів організму, яке призводить до самовигорання, за яким починаються різноманітні захворювання, і, нарешті, глобальний наслідок – демографічні проблеми.

З глибин давнини і, в якійсь мірі, до наших днів зберігся патріархальний погляд, тому головою сім'ї є чоловік, який є матеріальною, фізичною опорою сім'ї, а берегинею і охоронцем сімейного вогнища є жінка. Таке становище автоматично зменшувало роль жінки в суспільному житті, з чим погодились всі учасники дискусії.

Журналіст Людмила Нестуля відмітила, що ХХ сторіччя подарувало жінкам

свято 8 Березня. Його передумова – боротьба за рівноправність жінки і чоловіка в суспільстві. Як підкреслили учасники передачі, це є не рівність, а саме рівноправ'я, тому що чоловік і жінка фізіологічно різні, і природою покладено на них різні функції. Материнство – це природна якість жінки, яка за своїм значенням перевищує будь-які види діяльності. Суспільство повинно створювати умови для її реалізації. І все ж викликом сучасності є активне залучення жінки до виробничих процесів. На думку чоловіків, жінка найкраща в ролі матері, але всі розуміють що жінка – істота соціальна, їй треба ходити на роботу, заробляти, спілкуватися з людьми, реалізувати себе у фаховому напрямку.

Л.А. Нестуля визначила проблему сучасної освіти – ожіночнення педагогіки, що є великим недоліком. Але чи варто очікувати, що до школи масово повернуться чоловік-учитель? На природничому факультеті ПНПУ імені В.Г. Короленка третина студентів – хлопці. Хлопці-випускники мають більш швидке кар'єрне зростання. Але священик Стефан Водяник, згадуючи учнівські роки, відмітив, що авторитет вчителя чоловіка чи жінки залежить від педагогічної майстерності, духовності і професіоналізму.

Дійсно, сучасне життя зберегло патріархальний устрій, у результаті чого жінка не тільки поряд з чоловіком бере участь у виробничих процесах, але і залишається берегинею сім'ї, бере основні навантаження в побутових справах і у вихованні дітей.

Журналіст Л. Нестуля, формуючи громадську думку щодо гендерного рівноправ'я, до якого виявляє інтерес суспільство, зазначила: навіть церква вважає, що це питання не настільки проблемне, як інші, які вже стукають в наші двері. І все ж, церква активно обмірковує це цікаве питання. Але навіть якщо розумом досягнути цей феномен важко, журналістом Л. Нестулею він відчувається інтуїтивно, тобто як підсвідоме вроджене відчуття – органічна частина журналістського обдарування, яким володіє Людмила Нестуля. Організована нею дискусія показала, що питання фемінізму, створення феміністичних рухів для Полтавщини не актуальні.

Л. Нестуля не тільки працює в напрямку наукового пізнання, а й знає, як застосувати теоретичні здобутки на практиці, тому в її руках опинилася монографія М. В. Гриньової «Саморегуляція».

Хід дискусії Людмила Нестуля вдало спрямувала в русло природних і фізіологічних процесів. Саморегуляція є універсальною властивістю матерії. В організмі діють регуляторні системи, які реагують на дію будь-якого зовнішнього подразника. Регуляторні механізми забезпечують реакцію специфічних систем організму на впливи зовнішнього і внутрішнього середовища. Тому температура тіла здорової людини залишається сталою при будь-яких впливах зовнішнього середовища. Залишаються стабільними такі параметри, як температура тіла, РН-крові, парціальний тиск кисню, вуглекислого газу, імунітет.

Стабільність параметрів є основою такого стану людини, як гармонія. Порушення процесів саморегуляції викликає таке явище, як самовигорання, яке спостерігається у жінок, перевантажених як виробничими процесами, так і побутовими.

У журналістській роботі Л. Нестулі є наявний аналітичний метод, заснований на науковому мисленні, та навички дослідницького підходу до фактів і явищ. Наступність культурного розвитку зберегла потяг людини до подальшого пізнання законів природи і суспільства та формування свого ставлення до світу на основі свого знання про нього. Тому звернення Л. Нестулі саме до даної наукової праці було доцільним і створило наукову основу для дискусії.

Тому журналістка вміло підвела дискусію про те, що вектор духовності полягає в гармонійному поєднанні таких природних об'єктів, як чоловік і жінка, які мають свої задані природою особливості і функції, і будь-які порушення призводять до катастроф, однією з яких є демографічний стан сучасного суспільства.

Л. Нестуля наповнила зміст передачі системою узагальнюючих знань, показала специфічний зв'язок основних структурних елементів – фактів і довела, що її основою є оригінальна авторська думка – ідея. Саме думка зумовлює побудову й аргументацію, трактування фактів, подій, явищ. Змістова частина її дослідження пов'язана з класичними філософськими поглядами, системним прогресивним журналістським світоглядом, із загальнонауковими методологічними підходами до дійсності, що дає позитивний змістовний результат.

Висновки. Таким чином, професійну майстерність журналіста означимо як комплекс якостей, здібностей та умінь особистості, що забезпечують високий рівень творчої діяльності з опрацювання потоків інформації та об'єктивного висвітлення життя суспільства. Професіональна майстерність журналіста – це та компетентність, яка дається тільки наполегливою працею і навчанням, тісними зв'язками з життям, вмінням якомога ширше спиратися на допомогу обізнаних людей, майстрів і спеціалістів своєї справи.

Список використаної літератури

1. Недопитанський М.І. Журналістський менеджмент. – К.: ЦВП, 1999.
2. Приступенко Т.О. Сучасні політичні та економічні умови діяльності журналістики України / Навч. посібник. – К., 1997. – 248 с.
3. Професія – журналіст / [Електронний ресурс] / Реж. доступу до дж.: <http://textprom.com/prof-jurn.html>
4. Різун В. В. «Журналістська освіта в Україні». / «Киевский телеграф». – 2001. – 17.09-23.09. – С. 24.
5. Рубан В. А. Полковенко В. В. Майстерність журналіста. – К.: Політвидав України, 1978. – 103 с.

Гринева М.В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленко, Полтава

ОСНОВЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО МАСТЕРСТВА ЖУРНАЛИСТА

Л. А. НЕСТУЛИ

В статті определены составляющие профессионального мастерства журналиста, представлена модель профессионального мастерства журналиста и раскрыта ее эффективность в деятельности ведущего журналиста Полтавщины Людмилы Анатольевны Нестули.

Ключевые слова: профессиональное мастерство журналиста, модель профессионального мастерства журналиста, качество журналиста

Grynova M.V.

Poltava Korolenko National Pedagogical University, Poltava

THE BACKGROUNDS OF PROFESSIONAL SKILL OF THE JOURNALIST L.A. NESTULIA

In the article the components of professional skills of a journalist are determined, the model of professional skill of a journalist is presented and its effectiveness in the activity of the Poltava journalist Lydmila A. Nestulia is revealed.

Keywords: professional skill of the journalist, a model of professional skills of the journalist, quality of a journalist.